

Onderschrift

FOTO'S UITG. NOORD-HOLLAND

Chinese oorlogsbodem naar Finsterwolde

Dit is een levensbericht uit een wonderbaarlijke wereld, waarin een kleine schare schaars bezoldigde getrouwen geacht wordt zich volledig ten dienste te stellen van het proletarisch ideaal zoals en detail gedefinieerd door één man: Paul de Groot. Met als beloning soms een vakantie in een luxe Sovjetbadplaats aan de Zwarte Zee.

Als arbeidersjongen in de Zaanstreek groeit Gerard Maas (1913-1988) haast vanzelfsprekend naar het communisme en later naar het verzet tegen de Duitse overheersing. In 1943 wordt hij gearresteerd en later aanvankelijk ter dood veroordeeld. Volgt een anderhalf jaar durende martelgang door gevangnissen en gruwelkampen. Beklemmend is de beschrijving ervan en indrukwekkend hoe Maas in die zwarte uitzichtloosheid zijn geestkracht behoudt, daarbij soms gesteund door zijn liefde voor klassieke muziek.

Het sleutelmoment komt als een leider van de illegale Nederlandse communistische partij op weg naar het executiepeloton hem opdraagt: "Zet de strijd voort."

Dat wordt het levensmotto waardoor Maas decennia wordt voortgedreven, in een wemeling van bestuursposten binnen de Communistische Partij Nederland, waarbij hij zich telkens gedwee schikt naar nieuwe functies en standplaatsen. Als hij in 1956 met een delegatie van de CPN in Beijing is en aan leidende partijgenoten aldaar, onder wie Deng Xiaoping, meldt dat de communisten in Nederland in één plaats al de meerderheid veroverd hebben, bieden de Chinezzen prompt aan een oorlogsbodem naar de Noordzee te sturen om dit rode bolwerk Finsterwolde te verdedigen. Waarop Gerard zich ge-

Gerard Maas

noot ziet dit genereuze aanbod 'diplomatiek' af te wimpelen.

Gerards zoon Frank heeft diens biografie geschreven: *Het verzet van mijn vader*. Dat is riskant: het gevaar van een heiligenleven dan wel een vadermoord. Soepel leesbaar is zijn boek niet, maar Frank Maas vermijdt die beide klip-

pen, al zal de ondertitel, *Violist, communist, twijfelbaar*, degenen die senior gekend hebben, verbazen: hij stond vooral bekend als een partijgetrouwe apparatsjik.

Maar de biograaf schetst onomwonden hoe zijn vader ermee instemde dat mensen die hij gekend had als vastberaden verzetslieden (Henk Gortzak, Gerben Wagenaar) als opposanten van hogerhand in de CPN opeens werden voorgesteld als halve collaborateurs. Hij werkte zelfs volgzzaam mee aan het op last van De Groot herschrijven van de geschiedenis, waarbij het wordt voorgesteld alsof de CPN meteen in 1940 tot verzet overging en niet pas toen het verdrag tussen Hitler en Stalin in juni 1941 was verbroken.

Maas voegde zich naar het 'levensbeschouwelijk regime' van het Nederlandse communisme, zoals Jolande Withuis het noemde. De twijfel uit de ondertitel dient zich bij Maas na een kwart eeuw allengs sterker aan, rond 1970, maar dan nog blijft hij naar buiten toe getrouw aan de partijlijn. Ten slotte neemt een kampsyn-droom bezit van hem. Hij sterft als communist buiten dienst. Hij heeft de strijd voortgezet.

JOHN JANSEN VAN GALEN

Frank Maas: Het verzet van mijn vader
Uitgeverij Noord-Holland,
€ 19,95